

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Cdo/139/2016
Identifikačné číslo spisu: 7115225105
Dátum vydania rozhodnutia: 30.08.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Petříková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:7115225105.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci maloletej I. W., narodenej X. októbra XXXX, bývajúcej u matky, zastúpenej kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v Košiciach, Staničné nám. č. 9, dieťa matky H. W., bývajúcej P., zastúpenej JUDr. Viktóriou Birošovu, advokátkou s o sídlom v Košiciach, Rázusova č. 1, a otca N. W., bývajúceho v L., zastúpeného JUDr. Evou Geleneky Hencovskou, advokátkou s o sídlom v Košiciach, Bajzova č. 2, o návrhu otca o návrat maloletého dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu, vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 18 P 142/2015, o dovolaní matky proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach z 10. marca 2016 sp. zn. 7 CoP 42/2016, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I uznesením z 26. októbra 2015 č. k. 18 P 142/2015-119 na základe návrhu otca (ďalej aj „navrhovateľ“) nariadil matke trvalé navrátenie mal. I. W., nar. X. októbra XXXX na územie K. do miesta jej obvyklého pobytu v lehote 3 dní od právoplatnosti uznesenia. Vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Súd prvej inštancie posudzoval predmetnú vec podľa Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 25. októbra 1980, ktorý bol publikovaný ako oznámenie č. 119/2001 Z.z. (ďalej len „Dohovor“). Vychádzal z toho, že pred premiestnením maloletej z K. na Slovensko, prislúchalo opatrovnícke právo oboch rodičom, aj napriek tomu, že maloletá bola po rozvode manželstva svojich rodičov zverená do výlučnej osobnej starostlivosti matky, ale otcovi prislúchalo právo styku s maloletou. Po rozvode manželstva s matkou maloletej, svoje opatrovnícke právo otec aj realizoval a s maloletou sa stretával na základe dohody rodičov. Súd prvej inštancie poznamenal, že obsahom opatrovníckych práv je aj právo oboch rodičov určiť miesto pobytu dieťaťa. Pod miestom obvyklého pobytu dieťaťa na účely tohto konania treba rozumieť miesto, kde dieťa bývalo na základe zhodnej vôle rodičov bezprostredne pred jeho premiestnením. Súd prvej inštancie mal z vykonaného dokazovania za preukázané, že maloletá bývala spolu so svojou matkou v L., jej obvyklý pobyt bol teda v K. a faktické zdržiavanie sa maloletej na území Slovenskej republiky, na adrese u starých rodičov alebo dočasný pobyt u starých rodičov spolu s matkou, jej obvyklý pobyt nezakladá.

Právna úprava rodinno-právnych vzťahov v K. je obsiahnutá v súčasnom novom Občianskom zákonníku, ktorý v § 858 uvádza, že rodičovská zodpovednosť zahŕňa povinnosti a práva rodičov, ktoré spočívajú v starostlivosti o dieťa, najmä starostlivosť o jeho zdravie, jeho telesný, citový, rozumový a mravný vývoj, v ochrane dieťaťa, v udržiavaní osobného styku s dieťaťom, zabezpečovaní jeho výchovy, vzdelávaní, v určení miesta bydliska, jeho zastupovaní a spravovaní jeho majetku; vzniká narodením a zaniká ako náhle dieťa nadobudne svojprávnosť. Trvanie a rozsah rodičovskej zodpovednosti môže meniť iba súd. Z uvedeného teda nepochybne vyplýva, že o podstatných veciach týkajúcich sa mal. detí musia rozhodovať rodičia spoločne. Pokiaľ sa nedohodnú, rozhodne súd. Matka maloletej tak sama nemohla rozhodnúť o tak podstatnej záležitosti, ako je premiestnenie maloletej z K. na Slovensko a potrebovala k tomu súhlas druhého rodiča. V tomto konaní matka nepreukázala, že otec s trvalou zmenou miesta pobytu dieťaťa súhlasil. K zisťovaniu názoru maloletej, súd prvej inštancie konštatoval, že napriek vyjadrenia jej vôle zostať žiť na Slovensku, je toho názoru, že vzhľadom na vek a psychickú vyspelosť maloletej, táto nie je schopná pochopiť, čo je predmetom tohto konania. Mal za to, že dieťa vo veku 6-tich rokov nie je schopné pochopiť zmysel tohto konania a navyše dieťa môže byť veľmi silno ovplyvnené vo vyjadrení svojej vôle matkou a rodinným prostredím, v ktorom v súčasnosti žije. Tieto skutočnosti potvrdila aj správa referátu poradensko-psychologických služieb, keď odborná pracovníčka tohto referátu realizovala pohovor s dieťaťom a dieťa vyjadrilo túžbu, aby rodičia boli opätovne spolu, teda aby mala pri sebe tak otca, ako aj matku. Aj táto skutočnosť svedčí o jednoduchej túžbe dieťaťa, mať oboch rodičov, a to aj napriek tomu, že je silne citovo naviazaná na svoju matku. Súd prvej inštancie poznamenal, že ani náš právny poriadok, ani Dohovor, nerieši vekovú hranicu u dieťaťa, kedy je schopné relevantne vyjadriť svoj názor, prejavíť, ale aj pochopiť následky svojho vlastného názoru, ale český právny poriadok v novom Občianskom zákonníku v § 867 ods. 2 takúto hranicu určuje a uvádza, že o dieťati staršom 12 rokov, sa má za to, že je schopné informácie prijať, vytvoriť si vlastný názor a tento aj odovzdať. Názoru dieťaťa venuje súd patričnú pozornosť. Súd preto v tomto konaní síce vypočul názor maloletej, ale na jej názor nemohol prihliadnuť. Vzhľadom na výsledky vykonaného dokazovania dospel súd prvej inštancie k tomu záveru, že maloletá bola svojvoľne, na základe jednostranného rozhodnutia matky premiestnená z miesta obvyklého pobytu v K. na Slovensko a súd nezistil žiadne okolnosti, ktoré by odôvodňovali nevyhovenie návrhu otca na navrátenie maloletej do tohto miesta obvyklého pobytu. Dieťa bolo konaním a rozhodnutím matky vytrhnuté zo svojho prirodzeného prostredia, kde žilo a vyrastalo, a preto súd rozhodol tak, že matka je povinná dieťa trvale vrátiť do miesta pôvodného obvyklého pobytu v K.. Súd prihliadol pri svojom rozhodnutí na prvotný a nespochybniteľný záujem dieťaťa, aby malo rovnocenný kontakt so svojimi oboma rodičmi, a preto je rozhodnutie súdu v súlade aj so záujmami maloletého dieťaťa. Súd prvej inštancie konštatoval, že pokiaľ dôjde k protiprávnemu premiestneniu alebo zadržaniu dieťaťa a pokiaľ je podaný rodičom návrh na vrátenie dieťaťa do jedného roka od protiprávného zadržania alebo premiestnenia, musí súd nariadiť vrátenie dieťaťa do miesta jeho obvyklého pobytu. Túto povinnosť nemá len vtedy, ak je daná niektorá z výnimiek, uvedených v článku 13, prípadne čl. 20 Dohovoru. Vzhľadom na to, že K. a Slovenská republika sú členmi Európskej únie, pre posúdenie týchto výnimiek platia aj ustanovenia nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností (ďalej len „Nariadenie“), ktorý v čl. 11 upravuje podmienky pre návrat dieťaťa. Otec maloletej podal svoj návrh v lehote do jedného roka po premiestnení maloletej z K. na Slovensko, bola tak splnená ďalšia zákonná podmienka pre rozhodovanie súdu o navrátení maloletej do miesta jej obvyklého pobytu. Súd na základe vykonaného dokazovania hodnotil, či s premiestnením maloletej bol daný súhlas zo strany otca. Dôkazné bremeno v tejto otázke mala matka, v priebehu konania túto skutočnosť však nepreukázala. Sama uviedla, že otcovi iba mailom oznámila svoje rozhodnutie zostať natrvalo na Slovensku. Matka maloletej v tomto konaní nepreukázala, že by maloletá bola ňou premiestnená na základe súhlasu otca, a teda neuniesla dôkazné bremeno na preukázanie tej skutočnosti, že maloletú z K. na Slovensko neuniesla. Súd prvej inštancie sa tiež zaoberal posúdením, či by maloletá mohla byť v dôsledku navrátenia do miesta obvyklého pobytu vystavená fyzickej alebo duševnej ujme, alebo že by ju jej návrat priviedol do neznesiteľnej situácie tak, ako to upravuje čl. 13, resp. 20 Dohovoru a ako to tvrdila matka. Na základe výpovede účastníkov konania súd prvej inštancie nezistil také okolnosti, ktoré by mohli vyvolať takúto obavu. Maloletá má vybudovaný so svojim otcom dobrý vzťah, ktorý je naďalej udržiavaný a ani v dôsledku premiestnenia maloletej na Slovensko nebol prerušený. Otec sa podľa svojich možností s maloletou stretáva, maloletá pozná priateľku otca a je

medzi nimi bezproblémový vzťah. Vzhľadom na to, že matka s maloletou opustila dôverne známe prostredie, kde maloletá navštevovala materskú škôlku a kde mala svoje sociálne zázemie, svojich kamarátov, súd mal za to, že tie podmienky, do ktorých sa má vrátiť, sú pre ňu vyhovujúce. Pokiaľ má maloletá nejaké psychické problémy, tieto môžu byť reakciou na situáciu, keď maloletá bola v júli matkou vytrhnutá zo sociálneho prostredia, v ktorom vyrastala a bola vystavená nadmernému stresu pri sťahovaní z K. na Slovensko, tiež môžu byť aj následkom neprimeraného a nedôvodného zaťahovania maloletej do problémov matky a otca, či už matkou alebo inými dospelými osobami v jej okolí. Súd mal za to, že tieto problémy nemuseli nastať, pokiaľ by matka reálne zvažila svoje možnosti, resp. zabezpečila písomný súhlas otca so sťahovaním. Matke nič nebránilo, aby na území Českej republiky zostala, aby maloletá zostala v jurisdikcii českého súdu naďalej a nepremiestnila maloletú neoprávnene na územie Slovenskej republiky. Pokiaľ matka svoj odchod z K. odôvodňovala finančnými dôvodmi, také dôvody Dohovor nepozná, navyiac matka mala v K. riadne zamestnanie, svoj príjem, byť vo svojom vlastníctve a poberala výživné zo strany otca maloletej v nie malej výške. Pokiaľ matka ukončila pracovný pomer na dobu neurčitú v L., predala svoj byt v L. len preto, aby sa mohla presťahovať s dieťaťom do P. na východné Slovensko, ktoré je známe vysokou mierou nezamestnanosti, kde v súčasnosti nemá žiaden príjem a je odkázaná na pomoc svojich rodičov, také konanie matky súd prvej inštancie považoval určite nie v záujme dieťaťa. Súd prvej inštancie akcentoval, že v danom konaní nerozhodoval o opatrovníckom práve rodičov voči dieťaťu, ani o tom, že by dieťa niektorému z rodičov odnímal, takéto rozhodnutie prislúcha opatrovníckemu súdu v K.. Na základe uvedeného súd prvej inštancie nariadil matke navrátenie maloletej I. do miesta jej obvyklého pobytu v Českej republike. O trovách konania rozhodol podľa § 146 ods. 1 písm. a/ O.s.p.

2. Krajský súd v Košiciach na odvolanie matky maloletej uznesením z 10. marca 2016 sp. zn. 7 CoP 42/2016 napadnuté uznesenie potvrdil ako vecne správne (§ 219 ods. 1, 2 O.s.p.) a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania. V odôvodnení uviedol, že súd prvej inštancie dostatočne zistil skutkový stav, vec správne právne posúdil, náležite vyhodnotil vykonané dôkazy, pričom starostlivo prihliadal na všetko, čo vyšlo v konaní najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci konania. Konštatoval, že odôvodnenie napadnutého rozhodnutia je presvedčivé a náležité, preto sa s ním v plnom rozsahu stotožnil (§ 219 ods. 2 O.s.p.). K odvolacím námietkam matky uviedol, že tvorili jej obranu už na súde prvej inštancie, s ktorými sa súd prvej inštancie dostatočne vypořiadal. Odvolací súd považoval za potrebné zdôrazniť, že z platnej právnej úpravy týkajúcej sa predmetu konania citovanej v napadnutom uznesení súdu prvej inštancie vyplýva jej základný cieľ, a to zaistenie bezodkladného návratu detí protiprávne premiestnených alebo zadržovaných v niektorom zmluvnom štáte. Premiestnenie alebo zadržovanie dieťaťa sa považuje za protiprávne vtedy, ak ním dôjde k porušeniu práva starostlivosti o dieťa, ktoré má osoba, inštitúcia alebo ktorýkoľvek iný orgán podľa právneho poriadku štátu, v ktorom malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred premiestnením alebo zadržaním. To však za predpokladu, že toto právo starostlivosti o dieťa (opatrovnícke právo) bolo v dobe premiestnenia alebo zadržania skutočne vykonávané alebo by bolo takto vykonávané, keby nedošlo k premiestneniu alebo zadržaniu dieťaťa a pokiaľ je podaný rodičom návrh na vrátenie dieťaťa do jedného štátu od protiprávneho zadržania alebo premiestnenia, musí súd nariadiť vrátenie dieťaťa do miesta jeho obvyklého pobytu. Túto povinnosť nemá len vtedy, a je daná niektorá z výnimiek uvedených v čl. 13, prípadne čl. 20 Dohovoru. Navyše čl. 11 Nariadenia konštatuje, že pri rozhodovaní o návrhu na vrátenie dieťaťa je výnimka z povinnosti nariadiť návrat dieťaťa stanovená v čl. 13 písm. b/ Dohovoru obmedzená na minimum, pretože aj pri existencii okolností predvídaných v tomto ustanovení musí súd nariadiť vrátenie dieťaťa, pokiaľ boli prijaté vhodné opatrenia na zabezpečenie ochrany dieťaťa po jeho návrate. Podľa čl. 2 ods. 11 Nariadenia pojem „neoprávnené premiestnenie alebo zadržanie“ znamená premiestnenie alebo zadržanie dieťaťa, ak: a/ je porušením opatrovníckeho práva nadobudnutého rozsudkom, zo zákona alebo dohodou, ktorá má právne účinky podľa práva členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred premiestnením alebo zadržaním a b/ za predpokladu, že v čase premiestnenia alebo zadržania sa toto opatrovnícke právo aj vykonávalo buď spoločne alebo samostatne, alebo by sa bolo takto vykonávalo, ak by nedošlo k premiestneniu alebo zadržaniu. Opatrovnícke právo sa považuje za vykonávané spoločne, ak na základe rozsudku alebo zo zákona jeden nositeľ rodičovských práv a povinností nemôže rozhodnúť o mieste pobytu dieťaťa bez súhlasu druhého nositeľa rodičovských práv a povinností. Podľa čl. 2 ods. 9 Nariadenia pojem „opatrovnícke právo“ zahŕňa práva a povinnosti súvisiace s osobnou starostlivosťou o dieťa, najmä právo určiť miesto

obvyklého pobytu dieťaťa. Vychádzajúc z vyššie uvedených článkov Nariadenia pod miestom obvyklého pobytu dieťaťa na účely konania o jeho navrátení treba rozumieť miesto, kde dieťa bývalo na základe zhodnej vôle rodičov (vykonávajúcich spoločne opatrovnícke právo) bezprostredne pred protiprávnym premiestnením alebo zadržaním (uznesenie Najvyššieho súdu SR 6 Cdo 1/2013). Právny záver o neoprávnenom premiestnení alebo zadržiavaní detí vyžaduje teda splnenie troch predpokladov, a to existenciu opatrovníckeho práva, výkon opatrovníckeho práva v čase premiestnenia alebo zadržania, a to buď spoločne alebo samostatne a porušenie opatrovníckeho práva. Odvolací súd sa stotožnil so súdom prvej inštancie, že v danom prípade krajinou obvyklého pobytu maloletej je K., keď pred premiestnením maloletej z K. na Slovensko prislúchalo opatrovnícke právo obom rodičom napriek tomu, že maloletá bola po rozvode manželstva zverená do výlučnej osobnej starostlivosti matky, ale otcovi prislúchalo právo styku s maloletou, ktoré po rozvode aj realizoval a stretával sa s maloletou na základe dohody rodičov. Obsahom opatrovníckych práv je aj právo oboch rodičov určiť miesto pobytu dieťaťa. Z uvedeného vyplýva, že maloletá nadobudla rozhodnutím oboch rodičov obvyklý pobyt na území K.. Odvolací súd zdôraznil, že obvyklý pobyt maloletej sa skúma výhradne v období bezprostredne pred neoprávneným premiestnením alebo zadržaním, pričom dĺžka pobytu pred neoprávneným premiestnením alebo zadržaním a po ňom sa v súvislosti s určením obvyklého pobytu maloletej zásadne neporovnáva. Faktické zadržiavanie dieťaťa na území Slovenska jeho obvyklý pobyt nezakladá. Za potrebné považoval zdôrazniť, že cieľom Dohovoru je obnoviť pôvodný stav, v žiadnom prípade nie určovať a meniť pomery rodičov k deťom. Akonáhle sa dieťa navráti do miesta obvyklého pobytu, je daný priestor pre rozhodovanie o úprave pomerov k deťom, prípadne o zmene pomerov. Súd prvej inštancie v konaní nemohol opomenúť zmysel a cieľ Dohovoru a v tomto kontexte v zmysle čl. 3 správne zameral svoje dokazovanie na zistenie miesta obvyklého pobytu maloletej a existenciu opatrovníckeho práva. Nepochybne krajinou obvyklého pobytu maloletej je Česká republika, kde opatrovnícke práva k maloletej vykonávali obaja rodičia, preto súd prvej inštancie správne skúmal opatrovnícke právo k maloletej podľa čl. 3 a čl. 5 písm. a/ Dohovoru, a to podľa právneho poriadku štátu, na území ktorého mala maloletá svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred jej zadržaním, z ktorého poriadku (K.) vyplýva, že obaja rodičia majú vo vzťahu k maloleťom deťom rovnaké práva a povinnosti, o podstatných veciach týkajúcich sa maloleťom detí musia rozhodovať spoločne a pokiaľ sa nedohodnú, rozhodne súd. Obaja rodičia majú zo zákona opatrovnícke právo k deťom s tým, že ani rozhodnutím súdu o zverení detí do starostlivosti niektorého z rodičov nenadobúda ani jeden z rodičov samostatné opatrovnícke právo vo vzťahu k rozhodnutiu o pobyte maloleťom detí. V tejto prejednávanej veci nevznikli žiadne pochybnosti o tom, že obaja rodičia boli v čase zadržania maloletej na území Slovenskej republiky nositeľmi opatrovníckeho práva, t. j. práv a povinností súvisiacich so starostlivosťou o maloleťu a ani jeden z nich nemohol samostatne rozhodnúť o mieste pobytu maloletej, resp. o jeho zmene bez súhlasu druhého. V tomto prípade matka nepreukázala, že otec s trvalou zmenou miesta pobytu maloletej z K. na Slovensko súhlasil. Z uvedeného vyplýva záver, že k dohode rodičov o pobyte maloletej na Slovensku nedošlo a keďže matka nedisponovala súhlasom otca, ani rozhodnutím súdu o nezhode rodičov v podstatných veciach týkajúcich sa maloletej, teda trvalou zmenou jej pobytu, došlo jej svojvoľným rozhodnutím k porušeniu opatrovníckeho práva otca k maloletej a neoprávnenému zadržiavaniu maloletej mimo obvyklého pobytu dieťaťa. Súd prvej inštancie sa pri rozhodovaní o návrhu otca na nariadenie návratu maloletej do krajiny obvyklého pobytu dôsledne riadil čl. 11 Nariadenia, ktoré sa v rámci Európskej únie použije prednostne a odvolací súd sa stotožnil s jeho záverom, že v danom prípade neexistuje žiadne vážne nebezpečenstvo, že by návrat maloletej ju vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ju inak priviedol do neznesiteľnej situácie a vzhľadom na to, že matka s maloletou opustila dôverne známe prostredie, kde maloletá navštevovala materskú škôlku, kde mala svoje sociálne zázemie, svojich kamarátov, je treba konštatovať, že tie podmienky, do ktorých sa má maloletá vrátiť, sú pre ňu vyhovujúce. Zisťovanie názoru maloleťom detí v súvislosti s návratom do miesta obvyklého pobytu tak Dohovor, ako aj Nariadenie podmieňuje dosiahnutím veku a stupňa vyspelosti, v ktorom je vhodné ich názory zohľadniť. V danom prípade maloletá I. je vo veku 6 rokov a je celkom zjavné, že jej mentálna vyspelosť nie je na úrovni, v ktorej by bolo možné čo i len predpokladať, že by bola schopná pochopiť predmet konania (čo robí problém častokrát aj osobám dospelým a práva znalým) a vôbec chápať pojem návratu do miesta obvyklého pobytu, a to a j s poukazom na skutočnosť, že v konaní o návrat maloleťom detí do krajiny obvyklého pobytu sa nerieši zásadne otázka úpravy rodičovských práv a povinností k maloleťom deťom a zjavne ani matka nezisťovala názor maloletej v čase, keď sa rozhodla s

ňou trvale zotrvať na území Slovenska. Odvolací súd sa nestotožnil s odvolacou námietkou matky o nariadení znaleckého dokazovania, pretože nariadením návratu nedochádza k okamžitému oddeleniu dieťaťa od matky, pretože podľa opatrovnickeho práva v zmysle rozsudku českého súdu maloletá je zverená do jej výchovy a osobnej starostlivosti, ktorú aj vykonáva, matka nepreukázala, že by maloletá po nariadení návratu nemala kde bývať, pretože u otca má zabezpečené všetky podmienky na bývanie a taktiež matka sama v priebehu konania na súde prvej inštancie uvádzala, že žije z úspor, je nezamestnaná, preto je v jej možnostiach a schopnostiach zakúpiť si byt, prípadne zabezpečiť bývanie inou formou, napríklad prenájmom bytu a podobne. S poukazom na uvedené, keďže matka v odvolaní neuviedla žiadne také skutočnosti, ktoré by mali vplyv na zmenu právneho posúdenia veci súdom prvej inštancie, odvolací súd napadnuté uznesenie ako vecne správne podľa § 219 ods. 1, 2 O.s.p. potvrdil. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 146 ods. 1 písm. a/ O.s.p. v spojení s ustanovením § 224 ods. 1 O.s.p.

3. Proti uvedenému uzneseniu odvolacieho súdu podala matka (ďalej aj „dovolateľka“) na súd prvej inštancie 8. apríla 2016 dovolanie, doplnené podaním doručeným na súd 13. apríla 2016. Matka svoje dovolanie odôvodnila tým, že postupom súdu jej bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.); konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Namietala, že oba súde v konaní odignorovali článok 13 Dohovoru. Uviedla, že súde nevzali ohľad na názor maloletej s vyjadrením nesúhlasu s návratom do W.. V tejto súvislosti považovala za potrebné zdôrazniť, že posúdenie psychickej vyspelosti maloletého dieťaťa, ako aj toho, či je maloleté dieťa schopné prejavíť svoju vôľu je otázkou odbornou, pričom súde nižšej inštancie na jej zodpovedanie pri všetkej úcte nemajú dostatočnú kvalifikáciu. Oba súde odignorovali odborné stanovisko detského psychiatra a svoje rozhodnutia založili výlučne len na svojich „pocitoch“ a domnienkach, ktoré sa s predmetným odborným stanoviskom nezhodujú, resp. sú protichodné. Poznamenala, že svoje tvrdenia o možnej fyzickej, resp. duševnej ujme v konaní riadne preukázala, a to predovšetkým psychologickými správami, ktoré odzrkadľovali okrem iného aj situáciu, kedy otec odmietol maloletú vrátiť po styku matke. Konštatovala, že postoj odvolacieho súdu k nenariadeniu znaleckého dokazovania, nakoľko sa údajne nepreukázalo vykonanie primeraných opatrení na zabezpečenie ochrany maloletej do krajiny obvyklého pobytu, nemôže obstať, nakoľko v konaní k takémuto preukázaniu vonkoncom nedošlo. V konaní sa nijakým spôsobom nepreukázalo, že by sa vykonali akékoľvek opatrenia na zabezpečenie ochrany dieťaťa po jeho návrate. Uviedla, že vychádzajúc z judikatúry EŠEP je zrejmé, že pri rozhodovaní o návrate maloletého dieťaťa do krajiny jeho obvyklého pôvodu vnútroštátny súd nemôže opomenúť náležité preskúmanie celej rodinnej situácie, vrátane tvrdení o „vážnej ujme“, ktorá by dieťaťu v prípade návratu mala hroziť. Podľa matky je bez akejkoľvek pochybnosti zrejmé, že tak súd prvej inštancie, ako aj odvolací súd, sa náležite nezaoberali a nevysporiadali s námietkami a dôkazmi matky prezentovanými v konaní. Pri svojom rozhodovaní nebrali do úvahy najlepší záujem dieťaťa. Taktiež namietala, že súde svoje rozhodnutia neodôvodnili dostatočným spôsobom, resp. sa vonkoncom nezaoberali niektorými podstatnými námietkami, čím jej odňali možnosť konať pred súdom a zasiahli do práva na spravodlivý súdny proces. Tiež zdôraznila, že právo na dostatočné odôvodnenie rozhodnutia je súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Odvolaciemu súdu taktiež vytkla, že vo veci nenariadil pojednávanie a rozhodol len podľa skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie, aj keď vzhľadom na časový odstup 5 mesiacov mohlo dôjsť a aj skutočne došlo k zmene pomerov na strane matky a maloletej. Podľa matky si odvolací súd nespĺnil požiadavku čo najdôslednejšieho zisťovania skutkového stavu a síce vykonal dokazovanie, avšak toto nebolo dostačujúce, pričom výsledky dokazovania nezohľadnil pri posudzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa v širšom kontexte. Na záver uviedla, že od 19. februára 2016 je zamestnaná v pracovnom pomere na dobu neurčitú, spolu s maloletou je prihlásená na trvalý pobyt v obci U., maloletá od septembra 2015 navštevuje v obci materskú škôlku a nadviazala kamarátske vzťahy a taktiež si vytvorila citové väzby na ostatných rodinných príslušníkov, ktorí žijú na Slovensku. Z týchto dôvodov navrhla, aby dovolací súd napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Otec maloletej vo vyjadrení k dovolaniu navrhol dovolanie zamietnuť, potvrdiť napadnuté uznesenie okresného súdu v spojení s uznesením krajského súdu a zaviazat matku nahradiť otcovi trovy konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací [§ 35 Civilného

sporového poriadku, zákona č. 160/2015 Z.z. (ďalej len „CSP“)] po zistení, že dovolanie podal včas účastník (matka), zastúpený advokátom, v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané, bez nariadenia dovolacieho pojednávania dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

6. Podľa § 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku, zákona č. 161/2015 Z.z. (ďalej len „CMP“) na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

7. Konanie o návrat maloletého do cudziny pri neoprávnenom premiestnení alebo zadržaní upravuje § 123 a nasl. CMP.

8. Podľa prechodného ustanovenia § 395 ods. 1 CMP, ak § 396 neustanovuje inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 395 ods. 2 CMP právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

9. Vzhľadom k tomu, že dovolanie bolo podané pred 1. júlom 2016, t. j. za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v platnom znení do 30. júna 2016 (ďalej len „O.s.p.“), dovolací súd postupoval v zmysle vyššie citovaného § 395 ods. 2 CMP a prípustnosť dovolania posudzoval v zmysle § 236, § 237 ods. 1 a § 239 O.s.p.

10. Dovolanie matky smeruje proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie. Uznesenia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, boli uvedené v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. Dovolanie nesmeruje proti uzneseniu, ktoré je uvedené v týchto ustanoveniach; prípustnosť dovolania preto z § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. nevyplýva.

11. Predmetné dovolanie by bolo procesne prípustné len vtedy, ak by v konaní došlo k procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p. Dovolaiteľka procesné vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdila a ich existencia ani nevyšla v dovolacom konaní najavo. Z obsahu dovolania možno vyvodiť, že dovolateľka namieta nedostatok riadneho odôvodnenia (nepreskúmateľnosť) rozhodnutí súdov nižšieho stupňa (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.), postup pri vykonaní dokazovania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), ako aj nesprávne právne posúdenie veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

12. V súvislosti s námietkou o nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu treba uviesť, že na rokovaní občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré sa uskutočnilo 3. decembra 2015, bolo prijaté stanovisko, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. Toto stanovisko, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 1/2016, považuje dovolací súd za plne opodstatnené aj v preskúmvanej veci. Vzhľadom na obsah spisu a dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu dovolací súd konštatuje, že v danom prípade nejde o výnimočnosť, aby písomné vyhotovenie napadnutého rozhodnutia neobsahovalo zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, ktorá skutočnosť by zakladala prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. Dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spĺňa požadované zákonné náležitosti (§ 157 ods. 1 a 2 O.s.p.), uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská procesných strán k prerokovanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania a právne predpisy, z ktorých vyvodil svoje právne názory vysvetlené v odôvodnení. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozhodnutia odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozhodnutím súdu prvej inštancie vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, ak v odôvodnení rozhodnutia iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie. Napokon treba dodať, že za vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv matky.

13. Pokiaľ dovolateľka spája nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia súdmi nižších stupňov s poukazom na porušenie práva na spravodlivý súdny proces a práva na súdnu ochranu, dovolací súd uvádza, že i keď čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd zaručuje právo na spravodlivé súdne konanie, neustanovuje žiadne pravidlá pre prípustnosť dôkazov alebo spôsob, ktorým majú byť

posúdené; tieto záležitosti preto musia byť primárne upravené vnútroštátnym právom a vnútroštátnymi súdmi. Ústava Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“) neupravuje prípustnosť dôkazov, ale ponecháva ich úpravu na príslušné zákony, spravidla na procesné kódexy. Takisto význam dôkazov a potrebnosť ich vykonania sú otázky, ktorých posúdenie je zásadne v právomoci toho orgánu, ktorý rozhoduje o merite návrhu - inými slovami, právomoc konať vo veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz a jeho vykonanie (I. ÚS 52/03).

14. Vzhľadom na charakter argumentácie matky maloletých detí treba v súvislosti s vyššie uvedeným (bod 13.) dodať, že pod spravodlivým súdnym procesom (fair hearing) sa v žiadnom prípade nechápe právo účastníka súdneho konania na preskúmanie toho, akým spôsobom vnútroštátny súd hodnotil právne a faktické okolnosti konkrétneho prípadu. Do obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd nepatrí právo účastníka konania vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (I. ÚS 97/97), resp. toho, aby súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných predpisov, ktorý predkladá účastník konania (II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

15. Pokiaľ dovolateľka argumentuje nesprávnym postupom súdu pri vykonaní dokazovania, resp. údajnými nesprávnosťami, ku ktorým podľa jej názoru došlo v procese zisťovania rozhodujúcich skutkových okolností, dovolací súd uvádza, že v prípade neúplnosti skutkových zistení alebo nesprávnosti skutkových záverov nejde o nedostatok, ktorý by bol v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu považovaný za dôvod zakladajúci procesnú vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. (viď viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 2 Cdo 130/2011, 3 Cdo 248/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011 a 7 Cdo 38/2012). Postup súdu, ktorý v priebehu konania nevykonal všetky účastníkom navrhované dôkazy, nezakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., lebo týmto postupom sa účastníkovi neodníma možnosť pred súdom konať (porovnaj R 37/1993 a R 125/1999). Ani nesprávne vyhodnotenie dôkazov, ktoré matka v dovolaní namieta, nie je vadou konania v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p. (viď tiež napríklad uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 85/2010 a 2 Cdo 29/2011). Dovolací súd akcentuje Občiansky súdny poriadok a z neho vyplývajúcu povinnosť účastníkov konania označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Súd ale rozhodne, ktoré z označených dôkazov vykoná. Súd nie je viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (viď § 120 ods. 1 O.s.p.) a nie účastníkov konania. S poukazom na vyššie citovanú judikatúru odvolacieho súdu a obsahovo zhodné závery, ku ktorým dospel dovolací súd aj v prejednávanej veci možno preto konštatovať, že i prípadným nevykonaním matkou maloletej I. navrhovaného dokazovania (nariadenie a vykonanie znaleckého dokazovania) nemohlo dôjsť k odňatiu jej možnosti konať pred súdom. Treba zdôrazniť, že do obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd nepatrí právo účastníka konania vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (I. ÚS 97/97). K uvedenej námietke matky maloletej I. treba dodať, že súd neodníma účastníkovi možnosť pred ním konať ani tým, že (prípadne) nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov (§ 132 O.s.p.); jeho rozhodnutie môže byť síce z tohto dôvodu vecne nesprávne, ale to ešte samo osebe nevedie k zmätočnosti rozhodnutia a nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (viď rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 42/1993).

16. Dovolateľka tiež bezdôvodne vytýkala, že odvolací súd vo veci nenariadil pojednávanie a rozhodol len podľa skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie, aj keď vzhľadom na časový odstup 5 mesiacov mohlo dôjsť a aj podľa nej došlo k zmene pomerov na strane matky a maloletej. K uvedenej dovolacej námietke dovolací súd uvádza, že odvolací súd môže konať s pojednávaním alebo bez pojednávania s poukazom na § 214 ods. 2 O.s.p. umožňujúci odvolaciemu súdu v prípadoch, na ktoré sa nevzťahuje § 214 ods. 1 O.s.p., rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania. Na pojednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie vždy (len) ak a/ je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b/ súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a O.s.p.

bez nariadenia pojednávania a je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, c/ ide o konanie vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania, d/ to vyžaduje dôležitý verejný záujem (§ 214 ods. 1 O.s.p.). V ostatných (t. j. v § 214 ods. 1 O.s.p. neuvedených) prípadoch možno o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.). Na základe uvedeného odvolací súd tým, že rozhodol o odvolaní bez nariadenia pojednávania postupoval v súlade s právnou možnosťou uvedenou v zákone (§ 214 ods. 2 O.s.p.) a tento jeho postup nebol v rozpore s obligatórnou povinnosťou nariadiť pojednávanie na odvolacom súde v zmysle § 214 ods. 1 O.s.p., preto nemohlo dôjsť k odňatiu možnosti dovolateľky konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

17. Tzv. iná vada konania, namietaná dovolateľkou (neúplne skutkové zistenia), je relevantným dovolacím dôvodom (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), ktorý však v súlade s konštantnou judikatúrou najvyššieho súdu nezakladá procesnú prípustnosť podaného dovolania (viď R 37/1993 a niektoré ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 219/2013, 3 Cdo 888/2015, 4 Cdo 34/2011, 5 Cdo 149/2010, 6 Cdo 134/2010, 6 Cdo 60/2012, 7 Cdo 86/2012 a 7 Cdo 36/2011). Tento dovolací dôvod je možné úspešne uplatniť iba v procesne prípustnom dovolaní, čo však nie je daný prípad. V prípade tejto dovolacej námietky platí tiež bod 15.

18. Obsah dovolacích námietok smeroval tiež k spochybneniu správnosti právneho posúdenia veci súdmi nižších stupňov. Právnym posúdením veci súdom, ktoré spočíva v aplikácii hmotnoprávneho alebo procesnoprávneho predpisu na zistený skutkový stav, a ktoré je vyjadrené vo finálnom produkte občianskeho súdneho konania - rozhodnutí, sa vo všeobecnosti účastníkovi tohto konania neodníma možnosť uplatnenia jeho procesných práv v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (viď aj uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 112/2001 uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 43/2003 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 50/2002 uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 1/2003). Právne posúdenie veci súdmi nižších stupňov je v rozhodovacej praxi senátov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky všeobecne považované (iba) za relevantný dovolací dôvod, ktorým možno odôvodniť procesne prípustné dovolanie (viď § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), a zároveň je ale zhodne zastávaný názor, že (ani prípadné) nesprávne právne posúdenie veci súdmi nižších stupňov samo osebe nezakladá zmatečnosť rozhodnutia a procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (viď napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011), lebo (ani prípadným) nesprávnym právnym posúdením veci súd nezneložnil účastníkovi konania realizáciu žiadneho jeho procesného oprávnenia a neodňal mu možnosť pred súdom konať. Právne posúdenie veci je síce relevantný dovolací dôvod, ktorým možno odôvodniť procesne prípustné dovolanie (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), samo osebe nesprávne právne posúdenie veci v procesne neprípustnom dovolaní ale prípustnosť dovolania nezakladá (viď tiež R 54/2012 a viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014). Keďže podané dovolanie nie je procesne prípustné, dovolací súd sa týmito námietkami nemohol zaoberať.

19. Vzhľadom na uvedené možno zhrnúť, že v danom prípade prípustnosť dovolania nemožno vyvodiť z ustanovenia § 239 O.s.p., ani z ustanovenia § 237 ods. 1 O.s.p., najvyšší súd preto dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP vo väzbe na § 2 ods. 1 CMP ako procesne neprípustné a nezaoberal sa napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

20. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd opiera o § 52 CMP a vo väzbe na § 451 ods. 3 veta druhá CSP a § 2 ods. 1 CMP ho neodôvodňuje.

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.